

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γαλανάκη Θεανώ

Υπεύθυνη Τμήματος Εργοθεραπείας στην «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»
Μέλος Επιστημονικής Επιτροπής

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Πολυαναπηρία - πρόωπη και βασική εκπαίδευση, πράξη, αισθητηριακή ολοκλήρωση, επικοινωνία, κιναισθητική ωρίμανση, ιδιοδεκτική ενημέρωση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Εργοθεραπευτική παρέμβαση μέσω εξειδικευμένων θεραπευτικών μέσων, τεχνικών και μεθόδων που στηρίζονται στις βασικές αρχές αισθητηριακής ολοκλήρωσης προσβλέπει στην εκπαίδευση στις πρώτες βασικές ικανότητες του τυφλού πολυαναπήρου ώστε ν' αυξήσει τις δεξιότητες του για την καλύτερη εδραίωση της μετέπειτα λειτουργικότητας του.

Βάση του χάρτη των επιστημονικών-επαγγελματικών ενδιαφερόντων της Εργοθεραπείας υπάρχει μια παρθένα περιοχή που κρύβει μέσα της τόσες ανάγκες αλλά και ενδιαφέρον και προοπτικές για δημιουργία.

Η εργοθεραπεία καλείται εδώ να πραγματευτεί μια κατηγορία ατόμων όπου συνυπάρχουν τα προβλήματα όρασης αλλά και επιπρόσθετες ειδικές ανάγκες όπως: πλακτική υστέρηση, Ε.Π., βαρικοκία, κώφωση, ψυχιατρικές διαταραχές, επιληψία κ.λ.π. Επομένως αναφερόμαστε στην κατηγορία των ατόμων με πολλαπλές αναπηρίες που παρουσιάζουν δυσκολίες σχεδόν σε όλους τους τομείς όπως: δυσκολίες στην επικοινωνία και οπτικο-αισθητικές διαταραχές, διαταραχές συμπεριφοράς (αυτοτραυματισμούς κ.λ.π.).

Τα άτομα αυτά δύσκολα δέχονται κάτι καινούργιο και διαφορετικό, συχνά αντιδρούν αρνητικά στις αλλαγές κάθε είδους. Παρουσιάζονται προβλήματα στη σίτιση, στον έλεγχο σφικτήρων και γενικά στη κάλυψη των βασικών τους αναγκών. Παρατηρούνται διαταραχές στην αδρή και λεπτή κινητικότητα όπως και στην αμφιπλευρική με αποτέλεσμα πολλά από αυτά τα άτομα να μην έχουν εδραιώσει πλευρίωση και να μην μπορούν να ξεχωρίσουν έννοιες προσανατολισμού.

Συχνά υπάρχουν παθολογικά αντανάκλαστικά που επηρεάζουν την κίνηση και την γενικότερη λειτουργικότητα του ατόμου.

Ο ελεύθερος χρόνος εμφανίζεται ανοργάνωτος και οι κοινωνικές δεξιότητες παρουσιάζουν έκπτωση.

Όπως καταλαβαίνουμε από τα παραπάνω το πρόβλημα των ατόμων αυτών έγκειται στην μειωμένη δυνατότητα της εν γένει ανεξάρτητης λειτουργίας.

Ο ΣΤΟΧΟΣ της Εργοθεραπείας, με βάση και τη διεθνή βιβλιογραφία, είναι να δώσει στο τυφλό με επιπρόσθετες ειδικές ανάγκες άτομο την πρώτη πρόωπη και βασική εκπαίδευση.

Η πρώτη πρόωπη και βασική εκπαίδευση δίνει έμφαση τόσο στον εντοπισμό των δυνατοτήτων του ατόμου,

όσο και στον καθορισμό του αναπτυξιακού του επιπέδου όσον αφορά τις επιμέρους δεξιότητες.

Αναλυτικότερα οι στόχοι της Εργοθεραπείας είναι:

- Μείωση ή λειτουργική εκμετάλλευση αργέρονων αντανεκλαστικών και ανακαίτιση αντίστοιχων παθολογιών.
- Επέμβαση στην υπό ή υπερτονία άρα λοιπόν επέμβαση στον μυϊκό τόνο.
- Αύξηση της πολυαισθητηριακής ενημέρωσης και εκμετάλλευση της οπτικής (για μερικώς βλέποντες) απτικής-ακουστικής ενημερότητας, γευστικός και οσφρητικός ερεθισμός.
- Αύξηση της ιδιοδεκτικής λειτουργίας μέσω της εικόνας σώματος όπου έχουμε σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη κινητικών επιδεξιότητων αδρών, δηλαδή την ικανότητα κινητικής ανεξαρτοποίησης και λεπτών, δηλαδή την επιδεξιότητα.
- Κιναισθηση αντίληψη σώματος. Εδώ το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του, τα όντα και τα πράγματα που το περιβάλλουν σε συνάρτηση με το δικό του πρόσωπο.
- Ερεθισμός του αιθουσαίου συστήματος. Το αιθουσαίο σύστημα είναι υπεύθυνο για τις κινήσεις που εκτελούμε ενάντια στη βαρύτητα. Διατηρεί την ισορροπία μας, τον μυϊκό τόνο και συμβάλλει στις αντιδράσεις του προσανατολισμού, στον αμφίπλευρο κινητικό συγχρονισμό και στις κινητικές δεξιότητες.
- Αύξηση της συγκέντρωσης προσοχής.
- Βιωματικός προσανατολισμός στο χώρο. Οδηγεί το άτομο να κατακτήσει τις κινήσεις του και ν' αντιληφθεί το σώμα του σφαιρικά σαν κάτι που αποτελεί μια ολότητα στο περιβάλλον.
- Λεπτή – αδρή κίνηση.
- Γνωστική ανάπτυξη σε συνεργασία με Παιδαγωγικό και παρεμφερεις ειδικότητες αποκατάστασης.
- Αρθρομυϊκό ερεθισμό για τον συντονισμό των κινήσεων.

Σαν απόρροια των παραπάνω επιτυγχάνουμε την ΠΡΑΞΗ δηλαδή την ικανότητα να έχει κανείς ιδέα του τι θέλει να κάνει και πώς να το κάνει.

Η ΠΡΑΞΗ έχει 3 συστατικά:

- 1^ο την ιδεοποίηση (ιδέα του τι θέλω και τι πρέπει να γίνω).
- 2^ο τον προγραμματισμό (αντίληψη και σχέδιο πως πρέπει να το κάνω).
- 3^ο την εκτέλεση.

Τα δύο πρώτα δεν είναι εμφανή. Πώς άλλωστε θα μπορούσαμε να γνωρίζουμε τι θέλει κάποιος να κάνει και πως σχεδιάζει να το κάνει. Το 3^ο όμως είναι και αποτελεί την απόδειξη πως τα δύο πρώτα έχουν συμβεί.

Ο σχεδιασμός της Εργοθεραπευτικής παρέμβασης προϋποθέτει συγκέντρωση πληροφοριών από το περιβάλλον του ατόμου (από τους γονείς ή τους συγγενείς) από το φάκελο/ιστορικό (οικογενειακή ιατρική) και από την Εργοθεραπευτική εξειδικευμένη αξιολόγηση.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί η Εργοθεραπεία είναι εξειδικευμένα, οι τεχνικές και οι μέθοδοι στηρίζονται στις βασικές αρχές της αισθητηριακής ολοκλήρωσης, δηλαδή τη μάθηση της κίνησης μέσω των αισθήσεων ώστε το άτομο να μπορεί να τη χρησιμοποιεί με αποτελεσματικό τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα η Εργοθεραπεία χρησιμοποιεί:

- Εργαλεία αισθητηριακής ολοκλήρωσης (τούνελ, αιώρες, στρώματα, τραμπολίνο κ.α.).
- Παιχνίδια γιατί αποτελούν πρωταρχικό κίνητρο.
- Μουσικοκινητικά εργαλεία.
- Υλικά παρμένα από τη φύση και την καθημερινή ζωή.

Ιδιαίτερα για την κινητικότητα και τον προσανατολισμό χρησιμοποιούνται σε παράλληλη εφαρμογή με τις άλλες υπηρεσίες αποκατάστασης των ατόμων με προβλήματα όρασης:

- Τα φυσικά σημάδια (αντικείμενα) του χώρου.

- Πυκτογράμματα. Τα πυκτογράμματα είναι συνήθως αντικείμενα προερχόμενα από την καθημερινή ζωή και προσαρμοσμένα πάνω στις ικανότητες αναγνώρισης του κάθε ατόμου. Εξυπηρετούν το άτομο για την αναγνώριση και διάκριση του προσωπικού του χώρου και των προσωπικών του ειδών.
- Μπάρες.
- Διαδρομές διαφορετικών υφών για αναγνώριση και διατήρησης ακριβούς κατεύθυνσης.
- Διαχωριστικά διαφόρων υφών για διευθέτηση του χώρου.
- Αντικείμενα μεταφοράς-μετακίνησης. Εδώ δίνεται η πληροφορία στο άτομο, ιδιαίτερα με προβλήματα επικοινωνίας, για το που θα πάει και τι θα κάνει εκεί.
- Προσαρμογές-βοηθήματα εξατομικευμένα για τις ανάγκες του κάθε ατόμου για την εκπαίδευση, λειτουργία και αυτο-υπηρέτηση.

Οι δραστηριότητες πρέπει να αναλύονται σε μικρά στάδια και να επαναλαμβάνονται πολύ συχνά. Οι οδηγίες που δίνονται να είναι πάντα απλές, ξεκάθαρες και σύντομες σεβόμενοι πάντα τον ιδιαίτερο χρόνο του κάθε ατόμου.

Τελειώνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι όταν πλησιάζουμε ένα άτομο με προβλήματα όρασης ή ακόμα και περισσότερο στα άτομα με πολλαπλές αναπηρίες πρέπει πάντα να του λέμε (ή να του δείχνουμε με αντικείμενο μεταφοράς) ποιοι είμαστε, που θα πάμε και τι θα κάνουμε.

Με βάση τις διεθνείς έρευνες έχει αποδειχθεί ότι η Εργοθεραπευτική πρόωπη παρέμβαση συμβάλλει ουσιαστικά στην ωρίμανση της γνωσιο-δεκτικής ικανότητας του τυφλού πολυαναπήρου ατόμου να προχωρήσει σε παράλληλα σχήματα εξειδικευμένης παρέμβασης για τη μέγιστη ολοκλήρωση της ανάπτυξης του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) A. Jean Ayres, PhD.
Sensory Integration and the Child
WPS, Los Angeles, 1979, σελ. 92.
- 2) Marcia Cain Coling M.A.
Developing Integrated Programs
Therapy Skill Builders, σελ. 140.
- 3) Takoma Murakami
Assisting the Blind Traveler
Japan Association for Behcet's Disease
σελ. 81
- 4) Jane Case Smith, Annes Allen, Pat Nuse
Pratt, Occupational Therapy for
Children
Third Edition, MOSBY 1996, σελ. 846.
- 5) Elisabeth Zucman
Accompagner les Personnes
Polyhandicapees
Par CTNERHI, Mars 1998 Paris, σελ.
225
- 6) Uta Frith
ΑΥΤΙΣΜΟΣ, Β' ΕΚΔΟΣΗ
Εκδ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ 1996
Σελ. 222
- 7) Selma Fraiberg
Insights From the Blind
Basic Books, Inc, Publishers New York
Σελ. 297.
- 8) Eileen P. Scott, James E. Jan, Roger D.
Freeman, Can't Your Child See?
Second Edition Copyright 1985,
1977 by PRO-ED Inc.
- 9) Bluma, M. Shearer, S Frohman A and
Hilliard M.A.
Parent's Guide to Early Education,
NEER-NELSON.